

Griffie

T.a.v. fractie BBB Lijst Palmen en fractie Lijst Brunssum Lokaal

Datum 8 april 2025
Uw kenmerk
Ons kenmerk 202515910/202524701
Onderwerp Beantwoording artikel 43-vragen over
leefbaarheidsfonds AWACS

Geachte leden van de fracties BBB Lijst Palmen en Lijst Brunssum Lokaal,

Op 10 maart 2025 stelde u ons vragen (ex art. 43 RvO) over het leefbaarheidsfonds AWACS. Met deze brief geven wij antwoord op uw vragen.

Vraag 1: Wat is de duiding van het gesloten contract? Is dit een prestatieovereenkomst, een wilsverklaring of een anderszins contract? En is de wethouder in deze bevoegd deze overeenkomst aan te gaan? Zonder raadsbesluit?

Het betreft een wederzijds bindende bestuurlijke overeenkomst. Het college van burgemeester en wethouders heeft ingestemd met de afspraken en wethouder Hermans is door het college gemandateerd en gemachtigd om in overleg met de overige betrokken partijen de definitieve tekst van de overeenkomst vast te stellen (die inhoudelijk overigens gelijk was aan de versie die in het college voorlag). Daarnaast heeft de burgemeester volmacht aan de wethouder verleend om de overeenkomst te ondertekenen. Het aangaan van bestuurlijke overeenkomsten is een collegebevoegdheid en vergt dus geen raadsbesluit.

Vraag 2: We zien dat er 2,5 miljoen van defensie in een zogenaamd leefbaarheidsfonds terecht komt voor de brede welvaart. Wat verstaat u onder brede welvaart en is dit bedrag dan toereikend temeer daar er eerdere plannen waren voor 200 miljoen en tientallen miljoenen? Licht in deze het budgetrecht niet bij de raad en zal de raad de kaders alsnog moeten vast stellen?

Onder brede welvaart verstaan wij wat door het Planbureau voor de Leefomgeving als volgt is omschreven:

“Brede welvaart gaat in essentie over het welzijn van mensen, en de mate waarin dat welzijnsniveau ook in de toekomst kan worden behouden. Het omvat alles wat mensen van waarde vinden voor het leiden van een goed leven. Naast economische factoren, zoals inkomen, hangt dit ook af van niet-economische factoren zoals hun gezondheid, toegang tot voorzieningen, de natuurlijke omgeving waarin mensen leven en hoe tevreden mensen zijn over hun leven. Een aantal van deze aspecten is subjectief (zoals tevredenheid

over het leven), maar ook objectieve aspecten zoals de omstandigheden waarin mensen leven en de middelen waarover zij beschikken spelen een rol. Die laatste aspecten kunnen worden gegroepeerd in drie hoofdcategorieën: materieel ('economie'), maatschappelijke leefomstandigheden ('sociaal') en de natuurlijke leefomgeving ('ecologie')."

Ter verduidelijking merken wij hierbij op dat de gebouwde en de natuurlijke omgeving samen de fysieke leefomgeving van mensen vormen. Vrede en veiligheid willen wij bovendien expliciet benoemen als basisvoorwaarde voor brede welvaart.

Met de vijf miljoen euro die Brunssum en Beekdaelen ontvangen (gelijkelijk te verdelen over beide gemeenten) worden extra investeringen in de fysieke leefomgeving mogelijk, die anders niet hadden kunnen plaatsvinden. De door u genoemde bedragen beschouwen wij niet als realistisch.

Met het ministerie van Defensie is afgesproken dat maatregelen die vanuit het leefbaarheidsfonds worden bekostigd binnen bepaalde inhoudelijke kaders dienen te passen, waarbij de gemeenten de ruimte hebben om prioritering en fasering aan te brengen. Het is daarbij wenselijk dat de bestedingen in de beide gemeenten enigszins gelijke tred houden. De gemeenteraad wordt betrokken bij de te maken afwegingen ten aanzien van de inzet van middelen uit het leefbaarheidsfonds.

Vraag 3, subvraag 1: Hoe leidt dit fonds tot een bredere welvaart?

Investerings in de leefomgeving die dankzij het fonds kunnen plaatsvinden leveren een bijdrage aan de brede welvaart, maar zullen de bestaande achterstanden niet kunnen wegnemen. De gemeenten hebben benadrukt het nu geboden bedrag als een begin te beschouwen. In de met het ministerie gemaakte afspraken is dit als volgt vastgelegd:

"Deze afspraken op hoofdlijnen vormen de opmaat tot structurele bevordering van de brede welvaart in de gemeenten Brunssum en Beekdaelen. Bestaande achterstanden in combinatie met de onder druk staande leefomgeving vragen namelijk om een bredere en langjarige ondersteuning. Zo'n aanhoudende stimulans voor de brede welvaart sluit aan bij de aanbevelingen in het adviesrapport 'Elke regio telt'."

Vraag 3, subvraag 2: Hoeveel piekgeluiden worden minder hierdoor?

Zolang de vliegbasis in gebruik blijft zal er sprake blijven van hinder. Ook na de uitfasering en gedeeltelijke vervanging van de oude AWACS-toestellen. Deze vervangingsoperatie zal leiden tot een forse reductie van geluidspieken, maar is naar verwachting pas over tien jaar afgerond. Wij hadden dat graag anders gezien, helaas kunnen de gemeenten dit niet bespoedigen. Wel blijven wij de geluidshinder telkens onder de aandacht brengen, zodat ook het ministerie van Defensie doordrongen blijft van de ernst ervan.

Vraag 3, subvraag 3: Met de overeengekomen 1600 vliegbewegingen bevestigt u de gemiddelden van de afgelopen jaren, maar in hoeverre kunt u de navo basis dit als eis opleggen in voorkomende gevallen?

Wij kunnen de NAVO-vliegbasis Geilenkirchen niets opleggen, en ook anderszins is onze invloed op het gebruik van de in Duitsland gelegen vliegbasis beperkt.

Vraag 3, subvraag 4: Heeft ecologisch bosbeheer zin als je bomen kapt enkel ter wille van de awacs terwijl dit uit ecologisch zicht niet noodzakelijk is?

Het voorgenomen ecologisch verantwoorde beheer van de Schinveldse bossen vindt plaats op het grondgebied van de gemeente Beekdaelen. Vragen over wat het beheer precies behelst dienen derhalve

aan onze buurgemeente te worden gericht. In de gezamenlijke afspraken is nergens sprake van bomen die enkel ter wille van de vliegbasis dan wel AWACS zouden worden gekapt.

Vraag 3, subvraag 5: Beseft u dat bomen kappen de weg vrij maakt voor lager vliegen en dat dit leidt tot meer geluid en overlast?

De veronderstelling die in uw vraag besloten ligt is niet juist.

Vraag 3, subvraag 6: Heeft ecologisch bosonderhoud zin als de bron voor vervuiling middels uitstoot van kerosine door de toestellen blijft plaats vinden?

Wij blijven aandacht vragen voor de uitstoot van milieubelastende stoffen ten gevolge van de aanwezigheid van de vliegbasis. De emissies doen echter niets af aan nut en noodzaak van ecologisch verantwoord natuurbeheer.

Vraag 3, subvraag 7: Hoe bevordert deze overeenkomst de gezondheid terwijl de overlast blijft?

De middelen uit het leefbaarheidsfonds kunnen onder meer worden ingezet voor de verbetering van de isolatie van scholen, inclusief de aanpassing van het ventilatiesysteem die daar doorgaans mee gepaard gaat. Dat draagt bij aan een gezond binnenklimaat. Verder kan er bijvoorbeeld gedacht worden aan het verbeteren van wandel- en fietsvoorzieningen, waarmee bewegen wordt gestimuleerd.

Vraag 3, subvraag 8: Waarom is er geen bron bestrijding dus aanpak van de baan in de zin van verleggen of verplaatsen zodat overlast verdwijnt?

Het verleggen van de baanrichting zou grote gevolgen hebben voor onder meer het bosgebied aan de noordzijde van de basis. Ook het substantieel verlengen/verplaatsen van de baan in oostelijke richting zou alleen dwars door Duits natuurgebied mogelijk zijn. De al eerder onderzochte beperkte baanverlenging (190 meter aan de oostzijde) is mede daarom een realistischere optie. Dit vergt echter de medewerking van de Duitse overheid, en de overlast die inwoners ondervinden zou er zeker niet door verdwijnen.

Vraag 3, subvraag 9: Neemt u nu de verantwoordelijkheid over van de rijksoverheid als het gaat om overlastbestrijding daar u hiervoor geld ontvangt?

Nee, dat is niet het geval. De middelen die door het Rijk ter beschikking worden gesteld zijn bestemd voor investeringen in de leefomgeving, in het besef dat het niet mogelijk zal zijn om de overlast weg te nemen.

Vraag 3, subvraag 10: Wat betekent het fonds voor isolatie op grond van de gemeten geluidsnormen in onze gemeente?

Isolatie van scholen valt binnen het bestedingskader van het fonds. Dat geldt niet voor de isolatie van woningen. Het ministerie stelt namelijk dat woningen die voor geluidsisolatie in aanmerking komen slechts eenmalig worden geïsoleerd en beschouwt het isolatieprogramma dat in de jaren tachtig heeft plaatsgevonden daarom als afdoende. Dit blijft een belangrijk discussiepunt tussen gemeenten en Rijk, mede gelet op de bedragen die met woningisolatie gemoeid zijn. Overeenstemming hierover bleek vooralsnog buiten bereik te liggen.

Vraag 3, subvraag 11: Hoeveel compensatie krijgen de inwoners die met deze overlast deels al meer dan 40 jaar te maken hebben?

Inwoners ontvangen geen rechtstreekse compensatie vanuit het fonds. Wel hebben zij baat bij de investeringen in de leefomgeving die het fonds mogelijk maakt. Door geen van de betrokken partijen wordt gesteld dat het leefbaarheidsfonds zou kunnen opwegen tegen decennia overlast.

Vraag 3, subvraag 12: Is dat daarom niet goed het geld over te verdelen over alle inwoners?

Het verdelen van het geld over alle inwoners past niet binnen het overeengekomen bestedingskader.

Vraag 3, subvraag 13: Een bedrag van 2,5 miljoen is voor een individuele burger een enorm bedrag voor de gemeente is het enkel een druppel op een gloeiende plaat als we zien wat de kosten zijn voor aankoop van panden bijvoorbeeld of het opknappen van het vijverpark of het Schutterspark, dus waarom de titel een fonds voor de brede welvaart?

Zoals wij in antwoord op uw tweede vraag al hebben aangegeven maakt het fonds extra investeringen in de fysieke leefomgeving mogelijk, die anders niet hadden kunnen plaatsvinden. Door de gemeenten is er nadrukkelijk op gewezen dat structurele ondersteuning noodzakelijk is om de brede welvaart duurzaam te versterken.

Vraag 3, subvraag 14: Bevestigt de gemeente Brunssum in deze niet dat defensie haar geweten afkoopt en kan doorgaan met de overlast en zich nu kan verschuilen achter het feit dat men een geldbedrag aan de gemeente heeft gegeven?

Nee, dat is niet het geval.

Vraag 3, subvraag 15: Welke zin heeft de CAL nog als u de overlast in deze afkoopt met een minimaal bedrag?

De gemeenten noch het ministerie van Defensie 'kopen overlast af'. De toegevoegde waarde van de Commissie AWACS Limburg hangt voor een belangrijk deel af van de bereidheid van de leden om op constructieve wijze met elkaar in gesprek te blijven.

Vraag 3, subvraag 16: De straaljagers worden als incidentele bezoekers geduid, echter vliegen dagelijks en daarmee structureel en aldus wordt de overlast de komende jaren alleen maar groter qua geluid en uitstoot ondanks de nieuwe awacs toestellen. Waarom accepteert de gemeente dit in ruil voor beperkt geld?

Onze bezwaren tegen al dan niet incidenteel gebruik van de vliegbasis door jachtvliegtuigen hebben wij uitdrukkelijk kenbaar gemaakt, en dat zullen wij blijven doen.

Vraag 3, subvraag 17: Hoe verhoudt het verkiezingsprogramma van de wethouder dus het PAK zich met deze deal?

Op deze vraag kan het college van burgemeester en wethouders geen antwoord geven.

Vraag 3, subvraag 18: Waarom is de raad nooit voor advies gevraagd in deze?

Op 27 mei 2024 vond er een gezamenlijke informatiebijeenkomst over dit onderwerp plaats voor de raads- en commissieleden van de gemeenten Brunssum en Beekdaelen. Daarbij zijn de conceptafspraken op hoofdlijnen gepresenteerd en toegelicht door de externe verkenner, de betrokken gemeentebestuurders en het hoofd van de afdeling Leefomgeving van het ministerie van Defensie. Vervolgens zijn de vragen en opmerkingen van de aanwezigen besproken. Aansluitend is ook een delegatie van de vereniging Stop AWACS Overlast samen met het Brunssumse burgerlid van de Commissie AWACS Limburg geïnformeerd. Schriftelijk is de gemeenteraad eveneens op de hoogte gebracht, zodat ook de leden van niet aanwezige raadsfracties kennis konden nemen van de stand van zaken. Mede naar aanleiding van de vragen en opmerkingen van die avond is er sindsdien veel aandacht uitgegaan naar de nadere invulling van de afspraken over het bosonderhoud in de Schinveldse bossen. Op 4 februari 2025 heeft de gemeenteraad van Beekdaelen ingestemd met een initiatiefraadsvoorstel tot wijziging van het beleidskader AWACS. Dat alleen in Beekdaelen geldende beleidskader maakte tot dat moment namelijk iedere vorm van bosonderhoud onmogelijk, inclusief duurzaam beheer. De situatie in Beekdaelen was vanwege het daar geldende beleidskader dus anders dan die in Brunssum.

Vraag 3, subvraag 19: Waarom is deze zaak niet vooraf in de CAL besproken?

In de openbare vergaderingen van de Commissie AWACS Limburg hebben de gemeentelijke bestuurders de overige leden op de hoogte gebracht van het overleg dat gaande was over het instellen van een leefbaarheidsfonds. In de CAL zijn evenwel ook diverse partijen vertegenwoordigd die niet of slechts ten dele bij de gesprekken betrokken waren, zoals het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de provincie Limburg. Voor een inhoudelijke discussie over het leefbaarheidsfonds was de CAL niet de juiste plek, mede gelet op de taakstelling van de commissie.

Bij de reguliere vooroverleggen tussen de lokale vertegenwoordigers in de CAL (raadsleden, burgerleden en de betrokken gemeentebestuurders) is er uitgebreid van gedachten gewisseld over dit onderwerp. Het feit dat twee van de drie toen betrokken raadsleden (uit beide gemeenten) ook bestuurslid waren van de vereniging Stop AWACS Overlast heeft ons daar kortom niet van weerhouden.

Vraag 3, subvraag 20: Welke college besluiten liggen er in deze vanaf 2022?

Het college heeft wethouder Hermans gemachtigd om de onderhandeling met de andere betrokken partijen te voeren en heeft ingestemd met het onderhandelingsresultaat en met de bestuurlijke overeenkomst ten aanzien van de Afspraken op hoofdlijnen. Zie ook het antwoord op uw eerste vraag.

Het college van burgemeester en wethouders van Brunssum,
burgemeester

secretaris

